

‘Solitud’, la novel·la d’aprendre a viure

JORDI
GALVES

La història de la Mila, la història de *Solitud* (1906) és la d’una jove *acabada* de casar, amputada de cop i volta del seu món i duta pel marit a una aïllada vida d’ermitana. El món de la muntanya, fèrrec i primari, sense contemplacions ni manyacs serà l’escenari de la crueltat, el de la presa de consciència individual; serà l’experiència a través de la qual interioritzarà per primera vegada el que vol dir estar sol en el món i no poder comptar amb ningú. A través de l’amarg drama personal que tradueix la vida adulta, la Mila, sense educació ni remot coneixement de la vida, aprèn a escapar d’un món on tot li està predestinat perquè sap confiar-se del seu instint de llibertat. Perquè aprèn a confiar en ella mateixa. En contrast amb les novel·les naturalistes del segle XIX, Caterina Albert es revolta contra el fatalisme, contra el tòpic rebregat que fa del medi l’explicació de tots els mals. És l’energia de l’escriptora la que li proporciona la sensibilitat per pensar diferent. Sí, *Solitud* és, per descomptat, una novel·la molt dura, negra fins i tot. Però on també es poden trobar extraordinàries descripcions paisatgístiques, autèntics poemes en prosa que celebren la bellesa de la natura. Una bellesa vista com un alliberament de la realitat despietada. El dolor desenfrenat de la Mila l’arrossegarà, curiosament, a la seva salvació, de la mateixa manera que podria haver estat al revés. L’atzar cec ho és tot.

Mentre les heroïnes de l’època —Madame Bovary o Anna Karènia— se suïciden com a única escapatòria possible, la Mila aconseguirà fugir cap a una altra vida. Com en el cas de la Nora, l’heroïna d’Ibsen de *Casa de nines*, la seva germaneta.

La literatura —la creació, en general— és rebel·lió, dissidència individual, capacitat de fer camí per un mateix, al marge de les opinions dels altres. O en contra de les opinions dels altres, si es pot triar aquesta possibilitat. També pot ser capacitat de molestar el poder i de qüestionar els valors conservadors d’una societat mandrosa, atrapada en la seva migdiada permanent. Caterina Albert —més coneguda pel pseudònim masculí de ‘Victor Català’— no era, però ni una revolucionària ni una radical. De fet, era una propietària rural que

va tenir confiscades les terres durant la Guerra Civil i que, com a reacció, va arribar a fer costat el dictador Franco. La dissidència d’Albert no és política i se situa en una altra direcció, molt més intuïtiva i profunda. General. Representativa de la tensió moderna entre l’artista i la societat. És la conseqüència d’haver-se convertit en la primera escriptora catalana contemporània i en un dels autors més importants i populars de tota la història de la llengua catalana. Precisament Albert va adoptar un pseudònim masculí per evitar que no la discriminessin en presentar-se als premis literaris, per evitar que la menystinguessin i menyspreessin per ser una dona. Tota l’obra literària de Caterina Albert està abocada al mateix, a la història de l’emancipació de la seva consciència personal, a l’expressió i anàlisi del desig sexual femení, al desequilibri mental que amenaça els dissidents socials, a la violència masculina que, de mil i una formes, tenalla les dones. Albert és la gran novel·lista del modernisme entès com a discrepància, com a disconformitat, com a congestió artística que fa esclatar la lliure respiració de l’artista.

Albert construeix una obra narrativa, lírica i teatral excel·lent, precisament contra l’opressió que viu. Hi descriu l’experiència biogràfica de la ràbia i de l’angoixa de la dona que no es resigna a un paper subordinat a l’home. I ja des del primer dels seus textos, des del monòleg teatral *La infanticida*, premiat als Jocs Florals d’Olot de 1898 i que causarà escàndol. El text parla de la desesperació i la solitud d’una dona que decideix matar la filla que acaba de tenir per evitar la ira del seu pare. Aquesta decisió la portarà a la bogeria i a la tragèdia. Per a Caterina Albert la passió per la vida és també dolor negre i decepció quan no és directament una catàstrofe com a *Drames rurals*, *Ombrívols* i *Caires vius*. O com en el drama de la Mila, un dels personatges més aconseguits i inoblidables de les nostres bones lletres.

«Caterina Albert es revolta contra el fatalisme, contra el tòpic rebregat que fa del medi l’explicació de tots els mals. És l’energia de l’escriptora la que li proporciona la sensibilitat per pensar diferent»